

1^ο

ΠΕ.Κ.Ε.Σ. Αττικής

«Ζητήματα παιδαγωγικής διαχείρισης της σχολικής ζωής»

Η καλλιέργεια δεξιοτήτων ως κινητήριοις
δύναμη για τον μετασχηματισμό του σχολείου
στον 21^ο αιώνα

Κασιμάτη Κατερίνα

Καθηγήτρια Παιδαγωγικού Τμήματος

ΔΣΠΑΙΤΕ

21^{ος} αιώνας, ο αιώνας της ταχύτητας.

Μεταβολές

Κοινωνικές
Τεχνολογικές
Οικονομικές
Οικολογικές

Ενεργή συμμετοχή

Σύνδεση
Προσαρμοστικότητα
Ευελιξία
Κριτική Σκέψη
Διεπιστημονικότητα

Πρόοδο και εξέλιξη

Νέες Ευκαιρίες
Υπεύθυνη Δράση
Αειφορία
Συλλογική Ευημερία

21^{ος} αιώνας, απαιτεί και προκαλεί μεταξύ άλλων:

- Ενεργητική συμμετοχή
- Τεχνολογική κατάρτιση και χρήση εργαλείων
- Προσαρμοστικότητα και ευελιξία
- Διεπιστημονικότητα
- Κριτική σκέψη
- Ενσυναίσθηση
- Υπεύθυνη δράση
- Προσανατολισμό στην **αιιφορία** και στη **συλλογική ευημερία!**

Παγκόσμια τάση

Η ενδυνάμωση του προφίλ των εκπαιδευόμενων μέσα από την αναβάθμιση των προγραμμάτων σπουδών

Ενδυνάμωση
θεωρητικής
γνώσης με νέα
πεδία

Υποστήριξη -
εισαγωγή
πρακτικής
εφαρμογής

Χρήση
σύγχρονων
μεθόδων
διδασκαλίας

Ανάπτυξη
δεξιοτήτων και
ικανοτήτων
(γνωστικών-
μεταγνωστικών)

**προσωπική ανάπτυξη, καλλιέργεια και
διάχυση κοινών αξιών**

(Λευκή Βίβλος για την Εκπαίδευση και την κατάρτιση, 1995)

Ορισμός ικανότητας (competence)

«**Ικανότητα** είναι η αποδεδειγμένη δυνατότητα του ατόμου να αξιοποιεί την τεχνογνωσία, τις δεξιότητες, τα προσόντα και τις γνώσεις του, ώστε να **διαχειρίζεται με επιτυχία τόσο οικείες όσο και νέες επαγγελματικές καταστάσεις και απαιτήσεις**».

(Cedefop, 2002)

...στην υποστήριξη της **προσωπικής ανάπτυξης** του ατόμου και στην ανάπτυξη των **ηθικών αξιών** του.

(Cedefop, 2014)

Ορισμός δεξιότητας (skill)

Σύμφωνα με το Νέο Θεματολόγιο Δεξιοτήτων για την Ευρώπη (2016) στο πλαίσιο της: «Συνεργασία για την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού, της απασχολησιμότητας και της ανταγωνιστικότητας» ο όρος

«δεξιότητες» χρησιμοποιείται γενικότερα για να περιγράψει τι γνωρίζει, τι κατανοεί και τι μπορεί να κάνει ένα πρόσωπο.

Δεξιότητες του 21ου αιώνα

απαραίτητες για την πλοήγηση στον αιώνα της γνώσης και της τεχνολογίας, της ταχύτητας, της πολυ-πολιτισμικότητας και των συνεχόμενων αλλαγών. Διαφοροποιούνται από εκείνες του 19ου αιώνα της βιομηχανικής ανάπτυξης και παραγωγής.

Προκλήσεις:

- Η έλλειψη σαφήνειας στον ορισμό τους οδηγεί συχνά σε σύγχυση
- Η χρήση ίδιας ομπρέλας με σχετικούς όρους μη συνώνυμους: πχ διαθεματικές, διεπιστημονικές δεξιότητες, εγκάρσιες
- Ανάλογα με τα **μοντέλα** διαφοροποιείται και η ομαδοποίησή τους

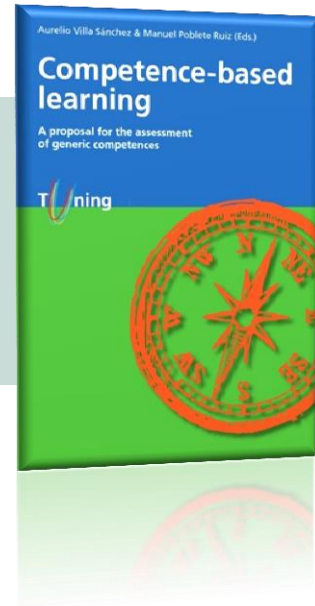

Μοντέλα για τις δεξιότητες του 21ου αιώνα

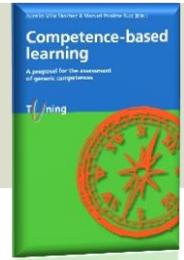
Μοντέλο δεξιοτήτων του 21ου αιώνα

KSAVE (Knowledge, Skills, Attitudes, Values and Ethics)

(Binkley, Erstad, Herman, Raizen, RipleyMiller-Ricci & Rumble, 2012)

Μοντέλο του Πανεπιστημίου του DEUSTO
Competence based learning (2008)

1ο. Μοντέλο KSAVE (Knowledge, Skills, Attitudes, Values and Ethics)

(Binkley, Erstad, Herman, Raizen, RipleyMiller-Ricci & Rumble, 2012)

A. Τρόποι Σκέψης

1. Δημιουργικότητα και Καινοτομία
2. Κριτική σκέψη, επίλυση προβλήματος, διαχείριση και λήψη απόφασης
3. Μαθαίνοντας να Μαθαίνεις:
Μεταγνώση

B. Τρόποι Εργασίας

4. Επικοινωνία
5. Συνεργασία (ομαδική εργασία)

Γ. Εργαλεία Εργασίας

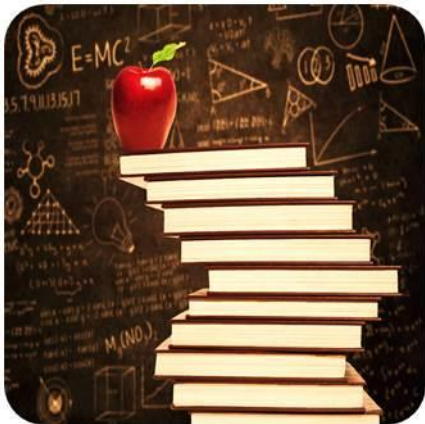
6. Πληροφοριακή Παιδεία
7. Παιδεία της Τεχνολογίας της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.)

Δ. Διαβιώνοντας στον Κόσμο

8. Η Ικανότητα του Υπεύθυνου Πολίτη σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.
9. Ζωή και Καριέρα
10. Προσωπική και Κοινωνική Υπευθυνότητα –συμπεριλαμβανομένης της Πολιτισμικής Αφύπνισης και Δεξιότητας.

10 δεξιότητες του 21ου αιώνα, οι οποίες κατηγοριοποιούνται σε 4 ομάδες, στις οποίες θα βασιστούν τα κριτήρια, οι αξιολογήσεις και το προτεινόμενο Μοντέλο.

Διαστάσεις της κάθε δεξιότητας

Γνώση

Περιλαμβάνει όλες τις απαιτούμενες γνώσεις για κάθε μία από τις δεξιότητες

Δεξιότητες

Περιλαμβάνει όλες τις ικανότητες, δεξιότητες και διαδικασίες βάσει των οποίων διαμορφώνεται το πλαίσιο των αναλυτικών προγραμμάτων

Συμπεριφορές αξίες και ηθικές αρχές

Αναφέρεται σε συμπεριφορές και στάσεις που πρέπει να επιδεικνύουν οι μαθητές σε σχέση με την κάθε μια από τις δεξιότητες

Τρόποι σκέψης: Μεταγνώση (μαθαίνω πώς να μαθαίνω)

Γνώση	<ul style="list-style-type: none">▪ Γνώση και κατανόηση των επιθυμητών μεθόδων μάθησης, ικανοτήτων και αδυναμιών.
	<ul style="list-style-type: none">▪ Επίγνωση των ευκαιριών εκπαίδευσης και κατάρτισης και των συνεπαγόμενων δυνατοτήτων σταδιοδρομίας.
Δεξιότητες	<ul style="list-style-type: none">▪ Αποτελεσματική αυτοδιαχείριση μάθησης & σταδιοδρομίας. Έμφαση σε αυτονομία, πειθαρχία, επιμονή, διαχείριση πληροφορίας στην μαθησιακή διαδικασία.
	<ul style="list-style-type: none">▪ Επικέντρωση & κριτικός προβληματισμός στο αντικείμενο & στο σκοπό της μάθησης
	<ul style="list-style-type: none">▪ Αποτελεσματική επικοινωνία με χρήση κατάλληλων παραγωγικών στοιχείων, υποστηρικτικών της προφορικότητας / δυνατότητα κατανόησης - παραγωγής ποικίλων πολυμεσικών μηνυμάτων (γραφτών ή προφορικών, λεκτικών ή μη)
Συμπεριφορές Αξίες Ηθικές αρχές	<ul style="list-style-type: none">▪ Αυτοαντίληψη που ενέχει την επιθυμία για περαιτέρω ανάπτυξη ικανοτήτων – Αυτοπεποίθηση
	<ul style="list-style-type: none">▪ Θετική στάση απέναντι στη μάθηση – Ανάλυση σχετικών πρωτοβουλιών
	<ul style="list-style-type: none">▪ Προσαρμοστικότητα και ευελιξία
	<ul style="list-style-type: none">▪ Επίγνωση και ανασκευή εσφαλμένων αντιλήψεων

Τρόποι εργασίας: Επικοινωνία

Γνώση	❖ Ικανότητα στην μητρική γλώσσα : γνώση λεξιλογίου, γραμματικής , τύπων λεκτικής αλληλεπίδρασης
	❖ Ικανότητα σε επιπρόσθετη γλώσσα/γλώσσες: γνώση λεξιλογίου, γραμματικής, πολιτιστικών διαφορών
Δεξιότητες	❖ Ικανότητα στη μητρική γλώσσα και στις πρόσθετες γλώσσες/γλώσσα : ικανότητα επικοινωνίας, γραπτού /προφορικού λόγου, σωστή ακρόαση, κατανόηση κειμένων, γραφής κειμένων, διαμόρφωσης επιχειρημάτων
Συμπεριφορές Αξίες Ηθικές αρχές	❖ Ικανότητα στην μητρική γλώσσα : θετική στάση στη μητρική γλώσσα , αυτοπεποίθηση λόγου, αγάπη για τη λογοτεχνία
	❖ Ικανότητα σε πρόσθετη γλώσσα/γλώσσες : ευαισθησία στις πολιτιστικές διαφορές.

Τρόποι εργασίας: Συνεργασία, Ομαδική Εργασία

Γνώση	▪ Αποτελεσματική αλληλεπίδραση με τους άλλους
	▪ Αποτελεσματική εργασία σε ποικίλες ομάδες
	▪ Διαχείριση πρότζεκτ: γνώση σχεδιασμού, διαδικασίας και επίτευξης στόχων
Δεξιότητες	▪ Αποτελεσματική αλληλεπίδραση με τους άλλους
	▪ Αποτελεσματική εργασία με ποικίλες ομάδες
	▪ Διαχείριση πρότζεκτ: προγραμματισμός
	▪ Καθοδήγηση και οδήγηση των άλλων
Συμπεριφορές Αξίες Ηθικές αρχές	▪ Αποτελεσματική αλληλεπίδραση με τους άλλους: επαγγελματισμός
	▪ Αποτελεσματική εργασία σε διάφορες ομάδες: σεβασμός και αποδοχή πολιτιστικών διαφορών
	▪ Διαχείριση πρότζεκτ: επιμονή στους στόχους
	▪ Να είσαι υπεύθυνος απέναντι στους άλλους

2ο. Μοντέλο του Πανεπιστημίου του DEUSTO: Competence based learning (2008)

Επίκεντρο ο φοιτητής

ολόπλευρη και
καθολική πρόοδος &
ανάπτυξη διανοητικά,
επαγγελματικά,
ψυχολογικά, ηθικά &
πνευματικά

Αξίες στη μάθηση

προσωπική &
κοινωνική ανάπτυξη,
προσανατολισμός
γνώσης, ηθική &
κοινωνική δέσμευση

Υγιείς συμπεριφορές

ολοκληρωμένη, υγιής
πρόοδος σε
προσωπικό &
κοινωνικό επίπεδο

Ανεξάρτητη μάθηση

έμφαση στην
αυτόνομη προσωπική
ανάπτυξη

Βήματα - ορόσημα ανάπτυξης καινοτομίας & ποιότητας Πανεπιστημίου Deusto (UD)

2ο. Μοντέλο του Πανεπιστημίου του DEUSTO: Competence based learning (2008)

Διέγερση σκέψης
καλλιέργεια και
προώθηση
συγκεκριμένης &
διαυγούς σκέψης

**Προώθηση
ακαδημαϊκών,
επαγγελματικών
ικανοτήτων**
απόκτηση οργανικών,
διαπροσωπικών
συστημικών δεξιοτήτων
& ικανοτήτων

**Τεχνολογίες
πληροφοριών &
επικοινωνίας**
καθολική ένταξη νέων
τεχνολογιών
πληροφοριών και
επικοινωνίας στο
πανεπιστημιακό πλαίσιο

**Πανεπιστήμιο -
οργανισμός μάθησης**
προώθηση συνεχούς
καινοτομίας μέσω
αυτοανανέωσης, με
στόχο μια συλλογική
δέσμευση για προώθηση
αξιών

Βήματα - ορόσημα ανάπτυξης καινοτομίας & ποιότητας Πανεπιστημίου Deusto (UD)

2ο. Μοντέλο του Πανεπιστημίου του DEUSTO: Competence based learning (2008)

Καλλιέργεια ηγεσίας

αύξηση και καλλιέργεια ηγετικού προφίλ στο διδακτικό προσωπικό & στους σπουδαστές

Πρώθηση συνεργασίας & ομαδικής δουλειάς

πρώθηση & εφαρμογή συνεργασίας ως βασική αξία

Κοινωνική δέσμευση

επιδίωξη διαμόρφωσης ανθρωπίνης κουλτούρας μέσα από τις εμπειρίες των φοιτητών

Βήματα - ορόσημα ανάπτυξης καινοτομίας & ποιότητας Πανεπιστημίου Deusto (UD)

2ο. Μοντέλο του Πανεπιστημίου του DEUSTO: Competence based learning (2008)

Ανοιχτή παγκόσμια προοπτική

νέες ιδέες, νέοι τρόποι σκέψης μέσα από την παγκόσμια προοπτική & για παγκόσμια ζητήματα

Αναζήτηση ειρήνης

ανάπτυξη ιδεών ανθρώπινης αξιοπρέπειας & ηθικών αξιών

Κοινωνικό ενδιαφέρον & μέριμνα

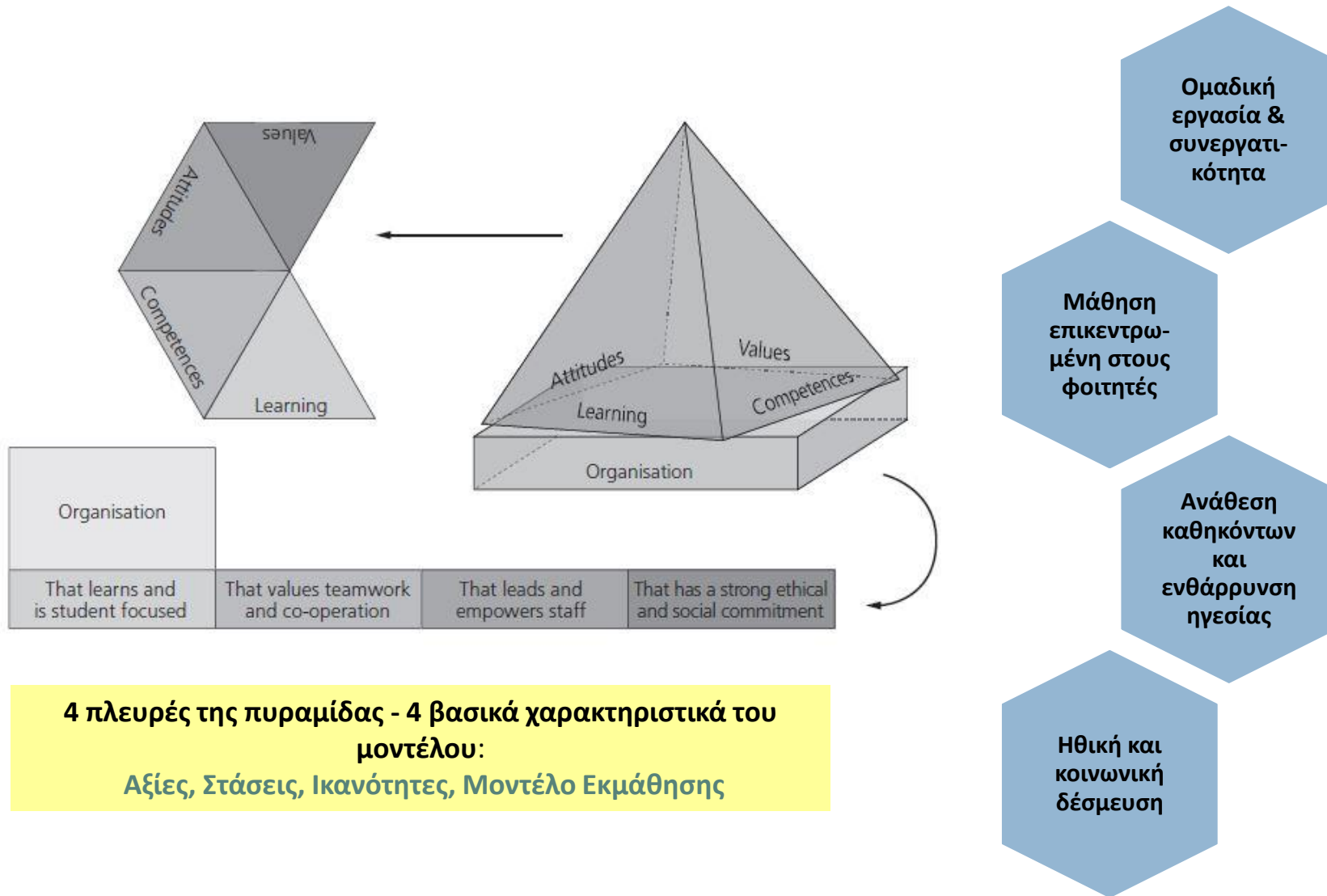
παροχή βοήθειας και συνεργασίας στα κυρίαρχα κοινωνικά ζητήματα

Βήματα - ορόσημα ανάπτυξης καινοτομίας & ποιότητας Πανεπιστημίου Deusto (UD)

2ο. Μοντέλο του Πανεπιστημίου του DEUSTO: Competence based learning (2008)

4 πλευρές της πυραμίδας - 4 βασικά χαρακτηριστικά του μοντέλου:

Αξίες, Στάσεις, Ικανότητες, Μοντέλο Εκμάθησης

2ο. Μοντέλο του Πανεπιστημίου του DEUSTO: Competence based learning, 2008)

Ορισμός ικανότητας: η καλή απόδοση σε ποικίλα, αυθεντικά πλαίσια βάσει της ενσωμάτωσης και ενεργοποίησης της γνώσης, των κανόνων και προτύπων, των τεχνικών, των διαδικασιών, των ικανοτήτων και δεξιοτήτων, των αντιλήψεων - συμπεριφορών και των αξιών.

Οι **Γενικές ικανότητες** (generic competences):

- είναι **πολυλειτουργικές**
- χρησιμοποιούνται **εγκάρσια** σε διάφορα κοινωνικά πεδία
- αναφέρονται σε μια υψηλότερη τάξη ψυχικής **πολυπλοκότητας**
- είναι **πολυδιάστατες**

ΕΡΓΑΛΕΙΑΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

(instrumental)

- Γνωστικές
 - Μεθοδολογικές
 - Τεχνολογικές
- Χρήση γλώσσας στην γραπτή και προφορική επικοινωνία

ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

(interpersonal)

- Ατομικές
- Κοινωνικές

ΣΥΣΤΗΜΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

(systemic)

- Οργάνωσης
- Επιχειρηματικότητας
- Ηγεσίας

Τύποι Γενικών Ικανοτήτων

(generic competences) στο μοντέλο του Πανεπιστημίου του DEUSTO

2ο. Μοντέλο του Πανεπιστημίου του DEUSTO: Competence based learning (2008)

Στάσεις (attitudes) μάθησης

Αυτονομία δράσης μαθητών

Προσωπική ευθύνη μάθησης

Συνεργατικότητα

2ο. Μοντέλο του Πανεπιστημίου του DEUSTO: Competence based learning (2008)

Αξίες (values) μάθησης

Προσωπική και κοινωνική
ανάπτυξη

Προσανατολισμός γνώσης

Κοινωνική και ηθική ευθύνη

What's
Important
to You?

World economic forum 2015

21st-Century Skills

Foundational Literacies

How students apply core skills to everyday tasks

1. Literacy

2. Numeracy

3. Scientific literacy

4. ICT literacy

5. Financial literacy

6. Cultural and civic literacy

Competencies

How students approach complex challenges

7. Critical thinking/
problem-solving

8. Creativity

9. Communication

10. Collaboration

Character Qualities

How students approach their changing environment

11. Curiosity

12. Initiative

13. Persistence/
grit

14. Adaptability

15. Leadership

16. Social and cultural awareness

Lifelong Learning

Πλαίσιο για την Εκπαίδευση 2030

Πηγή: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και
Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ):
Το μέλλον της Εκπαίδευσης και των Δεξιοτήτων

Δεξιότητες 21^{ου} αιώνα για αειφορία και συλλογική ευημερία !

Agenda 2030 του ΟΗΕ: σαφής σύνδεση της αειφόρου ανάπτυξης με την εκπαίδευση.

«... η κατάλληλη εκπαίδευση αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επίτευξη των στόχων της αειφορίας τόσο σε τοπικό όσο και παγκόσμιο επίπεδο...»

Η καλλιέργεια των δεξιοτήτων του 21ου αιώνα

...μέσο προετοιμασίας,
διερεύνησης και
επαναπροσδιορισμού

αξιών - αντιλήψεων - στάσεων για το περιβάλλον

..σημαντική για τη δημιουργία κοινωνίας που αυτοσυντηρείται και ευημερεί
οικολογικά και κοινωνικά, δηλαδή μιας
αιθφορικά βιώσιμης κοινωνίας.

Student agency, ένας καινοτόμος όρος σημαντικός του 21ου αιώνα!

ΕΥΗΜΕΡΙΑ δεν ορίζεται
μόνο η οικονομική άνεση
αλλά και ...

Η εκπαίδευση και διαβίωση
σε υγιές και προσβάσιμο
φυσικό περιβάλλον

Η ασφάλεια

Η πνευματική και
σωματική υγεία

Η συμμετοχή στα κοινά

ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΙ 21^{ου} ΑΙΩΝΑ:

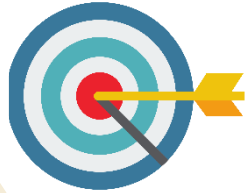
- επαγγελματική αποκατάσταση
- προσωπική και κοινωνική ευημερία
- ευημερία ολόκληρου του πλανήτη

Κινητήριος δύναμη
η **αίσθηση του αυτοσκοπού !**

Κινητήριος δύναμη για τη συλλογική ευημερία η αίσθηση του **αυτοσκοπού** !

**Student
agency**
(ικανότητα/στάση)

Η ικανότητα να θέτουμε μέσα από **προβληματισμό** στόχους και να τους πετυχαίνουμε μέσα από **οργάνωση** και **προγραμματισμό**.

Η καλλιέργεια της πεποίθησης ότι, ορίζοντας οι ίδιοι τα κίνητρά μας θα **παίρνουμε αποφάσεις για δράσεις που επηρεάζουν** όχι μόνο το δικό μας και το συλλογικό μέλλον, αλλά το μέλλον του ίδιου του πλανήτη.

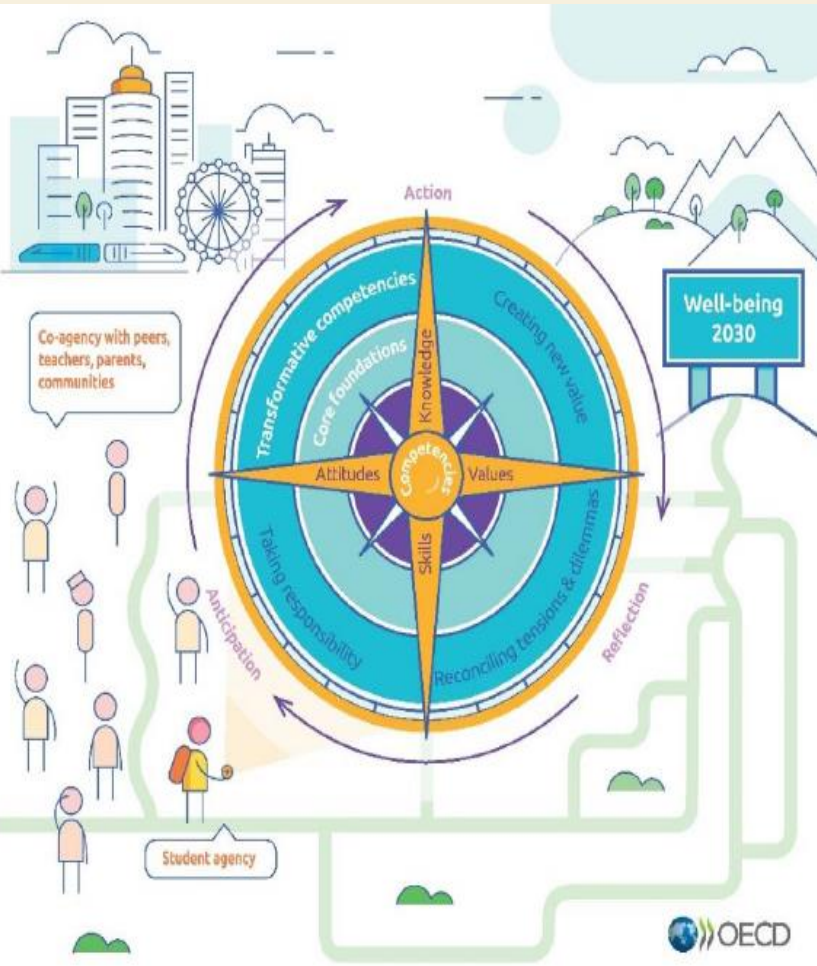

Επίγνωση των κινήτρων που οδηγούν τις πράξεις μας και της **επιρροής** που έχουν αυτές στο ευρύτερο καλό.

Ανάπτυξη **προσωπικής ταυτότητας**, στηριζόμενοι στην αίσθηση του ανήκειν στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο με το οποίο αλληλεπιδρούμε

Το μέλλον της Εκπαίδευσης και των Δεξιοτήτων (Skills) του 2030

7 κατηγορίες εφοδίων πλοήγησης

1. **Θεωρητικές γνώσεις** με έμφαση στη διεπιστημονικότητα
2. **Δεξιότητες** (γνωστικές και μεταγνωστικές, κοινωνικές και συναισθηματικές, πρακτικές και σωματικές)
3. **Στάσεις και αξίες**
4. **Βασικές ικανότητες** (γνώσεις ανάγνωσης και μαθηματικών, σωματική και ψυχική υγεία και ευεξία, ήθος και ηθικοί κανόνες)
5. **Μετασχηματιστικές ικανότητες** (δημιουργία νέων αξιών, διαχείριση εντάσεων και διλημάτων ανάληψη ευθύνης)
6. **Student agency**
7. **Κύκλος πρόβλεψης-δράσης-αντανάκλασης** με 3 στάδια:
α) το στάδιο της αναμονής, β) το στάδιο της δράσης και γ) το στάδιο του προβληματισμού

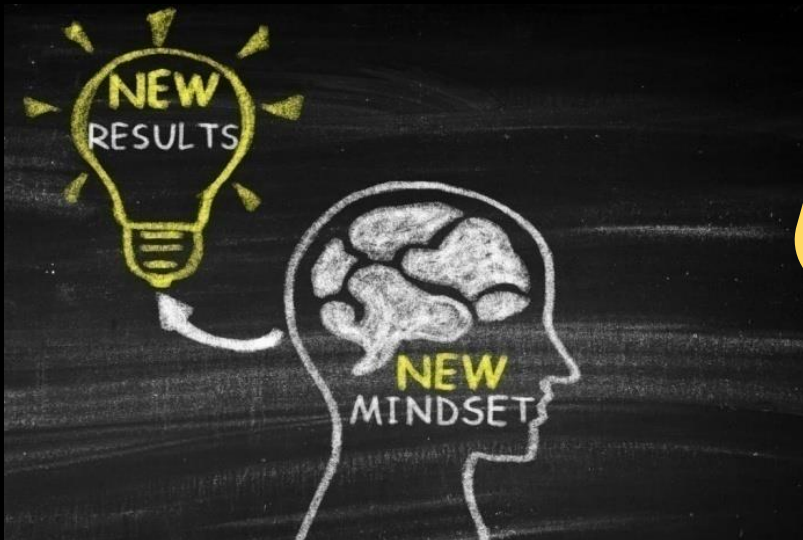
Πυξίδα της μάθησης (learning compass)

Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας & Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ)

Είναι απαραίτητες οι αλλαγές στο εκπαιδευτικό πλαίσιο;

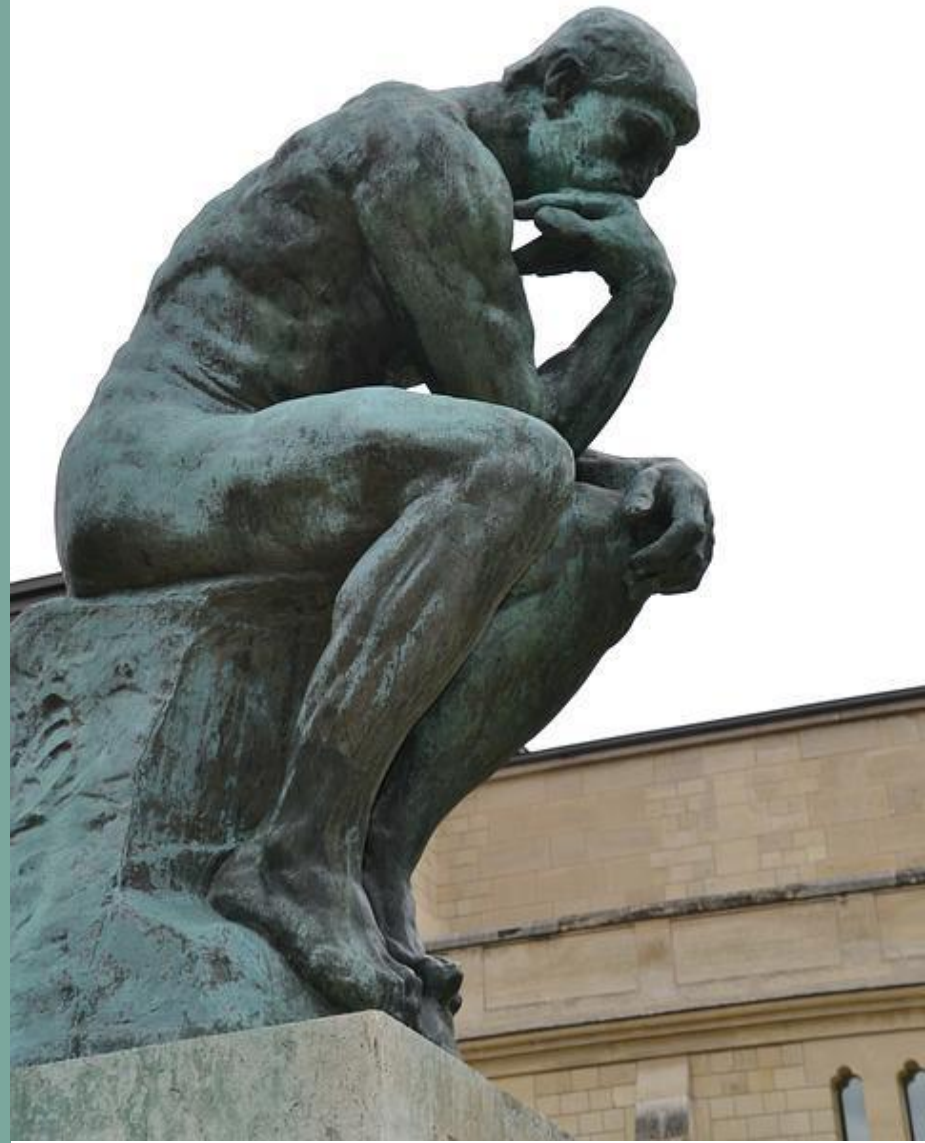
- Πώς εκπαιδεύουμε τους σύγχρονους εκπαιδευτικούς;
- Με τι δεξιότητες τους εφοδιάζουμε;
- Πώς μπορούν οι εκπαιδευτικοί να ακολουθήσουν τις εξελίξεις και να συμμετέχουν ουσιαστικά στις αλλαγές που συντελούνται;
- Ποιες δεξιότητες χρειάζεται να αναπτύξουν οι εκπαιδευόμενοι;
- Πώς μπορεί να μετασχηματιστεί το σχολείο, ώστε να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις σύγχρονες προκλήσεις;

Προκλήσεις
για τον
σύγχρονο εκπαιδευτικό

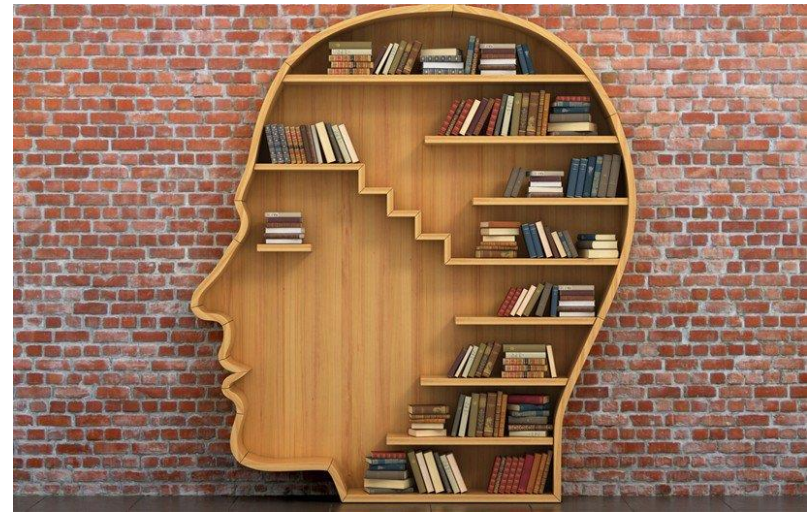
Ερωτήματα για αναστοχασμό και επίκεντρο την εκπαιδευτική κοινότητα:

- ❖ Πώς μπορούν να δημιουργηθούν και να υποστηριχθούν κοινότητες μάθησης για την κατασκευή της Πυξίδας Μάθησης?
- ❖ Πώς μπορούν να διευρυνθούν οι ευκαιρίες μάθησης, ώστε να συνδέονται με την προσωπική ανάπτυξη και επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευόμενων;
- ❖ Πώς μπορεί η εκπαίδευση να επιτελέσει τους στόχους της αιεφορίας και της συλλογικής ευημερίας;
- ❖ Πώς μπορεί το σχολείο να καλλιεργεί και να αξιολογεί την ανάπτυξη δεξιοτήτων στους μαθητές;

Βιβλιογραφικές αναφορές

1. Sánchez, A. V., & Ruiz, M. P. (2008). Competence-based learning. *A proposal for the assessment of generic competences*, University of Deusto: Bilbao.
2. Descy, P., & Tessaring, M. (2001). *Training and Learning for Competence: Second Report on Vocational Training Research in Europe. Executive Summary. CEDEFOP Reference Series*. CEDEFOP, PO Box 22427, Thessaloniki, GR-55102 Greece.
3. Lorenz, E., & Lundvall, B. Å. (2006). Understanding European systems of competence building. *How Europe's Economies Learn: Coordinating Competing Models*, Oxford University Press, Oxford, 1-25.
4. Binkley, M., Erstad, O., Herman, J., Raizen, S., Ripley, M., Miller-Ricci, M., & Rumble, M. (2012). Defining twenty-first century skills. In *Assessment and teaching of 21st century skills* (pp. 17-66). Springer:Dordrecht
5. CEDEFOP (2014).Terminology of European education and training policy, Second edition, a selection of 130 key terms, Luxemburg Ανακτήθηκε από <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/4117>

1^ο

ΠΕ.Κ.Ε.Σ. Αττικής

«Ζητήματα παιδαγωγικής διαχείρισης της σχολικής ζωής»

Η καλλιέργεια δεξιοτήτων ως κινητήριοις
δύναμη για τον μετασχηματισμό του σχολείου
στον 21^ο αιώνα

Κασιμάτη Κατερίνα

Καθηγήτρια Παιδαγωγικού Τμήματος

ΔΣΠΑΙΤΕ